KESKKONNAINSPEKTSIOON

Ehitus-ja lammutusjäätmete alane järelevalve, koostöö KOV-ga

Aile Kureoja
peainspektor

12.11.2020

Sissejuhatus

Aastatel 2014-2018 moodustasid ehitusjäätmed keskmiselt 8,7% jäätmetekkest. Võrdluseks, et põlevkivijäätmeid tekkis 80,6% ja olmejäätmed, sh pakendijäätmed 2,6%.

Keskkonnainspektsiooni jaoks on jäätmekäitlusega seotud kontrollid olnud prioriteediks mitme aasta jooksul, mida on näha ka jäätmekäitlusalaste kontrollide arvu kasvus. 2017. aastal teostati 1305, 2018. aastal 1491 ja 2019. aastal 1629 kontrolli.

Enim on suunatud ressurssi ehitus- ja lammutusjäätmete, ohtlike jäätmete ja metallijäätmete käitluskohtade, tootjavastutuse valdkonna ning autoremondi- ja lammutustöökodade kontrollimisele.

KKI jäätmevaldkonna ressursitabel; ehitus- lammutusjäätmete ühiskontrollide arv KOV-ga.

2020	Harjumaa büroo	Hiiumaa büroo	Ida-Virumaa büroo	Jõgevamaa büroo	Järvamaa büroo	Läänemaa büroo	Lääne-Virumaa büroo	Põlvamaa büroo	Pärnumaa büroo	Raplamaa büroo	Saaremaa büroo	Tartumaa büroo	Valgamaa büroo	Viljandimaa büroo	Võrumaa büroo	KOKKU
Valdkonnaga tegelevate inspektorite arv	4,83	0,68	2,02	0,56	0,81	0,78	1,15	1,00	1,28	1,03	0,46	2,96	0,81	0,84	1,51	20,73
Ehitus- ja lammutusjäätmete kontrollid KOVidega	8	1	4	3	3	3	3	3	4	3	3	4	3	3	3	

2021	Harjumaa büroo	Hiiumaa büroo	Ida-Virumaa büroo	Jõgevamaa büroo	Järvamaa büroo	Läänemaa büroo	Lääne-Virumaa büroo	Põlvamaa büroo	Pärnumaa büroo	Raplamaa büroo	Saaremaa büroo	Tartumaa büroo	Valgamaa büroo	Viljandimaa büroo	Võrumaa büroo	KOKKU
Valdkonnaga tegelevate inspektorite arv	5,09	0,68	2,91	0,67	0,85	0,64	1,13	1,24	1,69	1,36	0,94	2,45	0,85	1,09	1,25	22,85
Ehitus- ja lammutusjäätmete kontrollid KOVidega 1.5.8.	16	1	8	3	3	3	8	3	7	4	3	8	3	4	5	

KKI kontrollide eesmärk

- Piirkonna lammutusobjektidel tegevuse vastavus jäätmeseadusega kehtestatud nõuetele.
- Saavutada tekkekohas liigiti kogumine vastavalt jäätmehoolduseeskirjas ja ehitusprojektis sätestatule.
- Ennetada jäätmete sattumist keskkonda, suurte laoseisude tekkimist.
- Nõuetekohane käitlemine. Jäätmete üleandmine vastavat luba omava(te)le jäätmekäitleja(te)le.
- Juhendada ja nõustada ettevõtteid jäätmete tekke, liigiti kogumise ja üleandmise kohustuste osas.

Ehitus- lammutusjäätmete järelevalve jagatud 6 peamiseks eristatavaks tegevuseks:

1. Koostöös KOV-ga kontrollime piirkonna suurematel lammutusobjektidel tegevuse vastavust jäätmeseaduse nõuetele.
2. Kontroll ehitus-lammutusjäätmete vastuvõtjate/vaheladustajate/sortijate üle.
3. Kontroll ehitus-lammutusjäätmete ringlussevõtjate üle.
4. Olemasolevad suurte laoseisude ja sellest tulenevalt nn 3 aasta nõude täitmise kontroll.
5. Lammutusjäätmete sissevedajad.
6. Ehitus-lammutusjäätmete ebaseaduslik keskkonda viimine.

Ühiskontrollid KOV-ga

EESMÄRK:

- Jäätmete tekkekohas toimub liigiti kogumine vastavalt ehitusprojektis ja jäätmehooldusseeskirjas sätestatule.
- KOV teadlikkuse tõus (nõustamine, koolitused). KOV järelevalve võimekuse arendamine lähtuvalt asjaolust, et jäätmehoolduse korraldamine on kohalike omavalitsuste ülesanne, hõlmates sealhulgas ehitus-ja lammutusjäätmete käitlemist.
- KOV viib ise läbi järelevalvet oma territooriumil.
- Suurte laoseisude mittetekkimine (tugevdatud tähelepanu all riigimaad).
- Materjali ringlussevõtt ja taaskasutamine.
- Sihtarvude täitmine.

Sihtarvude täitmine (1)

Alates 01.01.2020 tuleb taaskasutada ehitus- ja lammutusjäätmeid, välja arvatud sellised looduslikud ained nagu kivid ja pinnas ning ohtlikke aineid sisaldavad kivid ja pinnas, korduskasutuseks ettevalmistatuna, ringlussevõtuna ja muul viisil taaskasutatuna, sealhulgas tagasitäiteks, muude ainete asemel – vähemalt 70 protsendi ulatuses nende jäätmete kogumassist kalendriaastas.

Sihtarvude täitmine (2)

Riigi jäätmekava täitmise aruanne 2014-2020.

Indikaator	Baastase 2011	2014. a tegelik tase	2017. a tegelik tase	2018. a tegelik tase	2020. a sihttase
Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist	72%	85%	89%	84%	75%

Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutusmäär on võrreldes eelneva aruandlusperioodiga mõnevõrra langenud (2018), kuid taaskasutusse suunatud ehitus- ja lammutusjäätmete osakaal ületab sellele vaatamata 2020. aastaks sätestatud sihttaset.
Seetõttu tuleb KOV rõhutada, et ehitusjäätmed tuleb korduskasutuseks ette valmistada või taaskasutada. Kõrvaldada võib ainult selliseid jäätmeid, mille taaskasutamine pole võimalik.

Kontrolli käik (1)

- Kontrollitakse lammutusprojekti, eriti jäätmete osa (jäätmekava). Jäätmete hinnanguline kogus ja liigitus, pinnasetööde mahtude bilanss, selgitused jäätmete liigiti kogumise kohta ehitusplatsil, ehitusplatsil jäätmete kogumiseks kasutatavate tähistatud mahutite tüübid ja asukohad ning jäätmete kavandatavad käitlustoimingud ja –kohad.
- Lisaks kontrollitakse ehituspäevikus toodud tegevusi.
- KOV jäätmehoolduseeskirjas sätestatud kohustuste kohapealne kontroll.
- Jäätmete liigiti kogumine tekkekohas ning üleandmine jäätmekäitlejale.

Kontrolli käik (2)

- Kontrollitakse Keskkonnaameti poolt väljastatud jäätmeloa või registreerimistõendi olemasolu ja selles sätestatud nõudeid.

- Jäätmeõiendi ja alusdokumentide kontroll. Kui palju ning millised jäätmed tekkisid ehitamise, sh lammutamise käigus ning kellele need edasi anti. Võimalusel kui palju jäätmeid korduskasutati, taaskasutati, võeti ringlusse.

Järelevalve käigus kogutud tähelepanekud (1)

- Segajäätmete üleandmise odav hind ei soodusta/motiveeri liigiti kogumist.
- Mitu ehitusfirmat platsil- kõik jäätmed segamini kogutud. Raske töötajaid juhendada, tagada liigiti kogumine.
- Erinevate konteinerite mahtumine objektile.
- Keeruline planeerida kõiki tekkivaid jäätmekoode.
- Nõrk, materiaalsele tulule orienteeritud omanikujärelevalve. Ei teavitata omanikku ja ehitajat, kui ehitamine ei vasta ehitusprojektile. Ei kontrollita kuidas jäätmed tekkekohas liigitatakse (eeldusel, et see on ehitusprojektis kajastatud).

Järelevalve käigus kogutud tähelepanekud (2)

- Lammutusprojekti kohaselt oleks pidanud klaasi- ja bituumenilaadsete segud eraldi koguma, dokumentide järgi justkui kogutigi, aga miks neid siis oma koodiga prügilasse üle ei antud, tegelikult ei kogutud eraldi?
- Lammutusprojekti seletuskirjas kirjas, et lammutusjäätmete hulka kuulub pinnas ning puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed (sh asbesti ja teisi ohtlikke aineid sisaldavad materjalid). Projekti jäätmekava osas ega ka jäätmeõiendis ei kajastu ohtlikud jäätmed. Tõesti ei olnudki?
- Lammutusprojektis eeldatud tekkivate jäätmete kogused ning jäätmeõiendis märgitud kogused on täpselt samad. Kas ikka peeti arvestust tekkivate koguste ja liikide üle?

Järelevalve käigus kogutud tähelepanekud (3)

- Kogused jäätmeõiendil võivad erineda jäätmekavast- ei osata välja arvutada, pole nii detailseid ülesmõõdistamisi.
- Kulude optimeerimine. Algul leping tuntud ettevõttega, teostatakse mõned veod. Vahetatakse ettevõtet/jäätmed keskkonda. Jäätmeõiend saadakse algselt tööde teostajalt.
- Jäätmeõiendil vale info. Jäätmeid antakse üle segaprahina, õiend saadakse eri liigiti.
- Jäätmeõiendeid saab võltsida, fabritseerida.

Seadusandlus (1)

- Jäätmeseadus ja selle alamaktid
- Ehitusseadustik
- Ehitusseadustiku §13 lg 3 alusel on kehtestatud MKM 17.07.2015 määrus nr 97 „Nõuded ehitusprojektile“.

Antud määruse § 25 reguleerib ehitusprojekti ehitise lammutamiseks. Selle kohaselt

(2) Ehitise lammutamiseks koostatava ehitusprojekti eesmärk on anda ehitist lammutavale ehitusettevõtjale teavet lammutatava ehitise või selle osa kohta, juhiseid lammutustööde ohutuks läbiviimiseks ning lammutamisel tekkivate jäätmete käitlemiseks.

(5) Ehitise lammutamiseks ehitusloa taotlemisel või ehitisteatisega koos esitatav ehitusprojekt peab sisaldama vähemalt järgmist:

7) lammutatavas ehitises leiduvad ohtlikku ainet sisaldavad materjalid, seadmed ja tooted, nende eeldatavad liigid, paiknemine, kogused ning nende ohutu ja liikide kaupa kogumise ja käitlemise nõuded, sealhulgas asbesti ja asbesti sisaldavate materjalide määramine, asbesti ja asbesti sisaldavate materjalide lammutamisel asbestikiudude leviku vältimise meetmed;

8) lammutamisel tekkivate jäätmete ligikaudsed kogused jäätmeliikide kaupa ning jäätmeliikide kogumise ja edasise käitlemise korraldus

Seadusandlus (2)

Ehitusseadustiku §12 lg 1 kohaselt tuleb ehitada ehitusprojekti kohaselt, järgides ehitise ja ehitamise kohta kehtivaid nõudeid. Seega see kehtib ka lammutamise kohta.

Sama seadustiku §15 kohaselt ehitamine tuleb alati dokumenteerida, kui ehitamiseks on nõutav ehitusluba. Ehitamise dokumenteerib ehitav isik. Ehitusdokumendiks on ka ehituspäevik.

Ehituspäevikusse on kohustatud kanda andmed ehitusplatsilt jäätmete äraveo toimumise kuupäeva kohta.

Ehitusdokumendid tuleb üle anda ehitisregistrile, kohaliku omavalitsuse üksusele või muule õigusaktiga määratud pädevale asutusele. Eelistada tuleb dokumentide elektroonilist üleandmist.

Ehitusseadustiku §130 lg 2 kohaselt kohaliku omavalitsuse üksus teostab riiklikku järelevalvet, täites selleks järgmisi ülesandeid:

-ehitise või ehitamise nõuetele vastavuse kontrollimine

Ehitusseadustiku §135 näeb ette rahatrahvi ehitamisele esitatavate nõuete rikkumise eest

Antud § kohtuväliseks menetlejaks on määratud esmalt KOV.

Seega on KOV-l otsene järelevalvepädevus ja kohustus lammutusel tekkinud jäätmete dokumentide kontrollis läbi ehitustegevuse ja ehitusjärelevalve.

Ootused, ettepanekud (1)

- Ministri prioriteet: KOV ehitus-ja lammutusalase järelevalve tõhustamine. Eesmärgiks on vältida ehitus-lammutusjäätmete illegaalset ladestamist.
- Ehitus- ja keskkonnaspetsialisti koostöö.
- Pistelised kontrollid lammutusobjektidele.
- Kaasa KKI.

Ootused, ettepanekud (2)

- Mugav jäätmete vastuvõtt. Kogumisringid (projektid, toetused). Prügilate hinnapoliitika (eterniit).
- Jäätmehoolduseeskirjast kaotada koguselised tingimused. Nt alles kui tekib ehitusjäätmeid üle 10 m3, tuleb korraldada nende liigiti kogumine tekkekohal.
- Toeks KKI järelevalvepädevus kohaliku omavalitsusüksuse tegevuse üle ning JäätS kehtima hakkamisel tekib õigus teha järelevalvet KOV keskkonnakaitselise tegevuse, üldaktide ja üksikaktide osas.

Hakkame „lammutama“!

Õiguskantsler 28.01.2019 nr 6-4/190037/1900470: Ehitusjäätmete nõuetekohase käitlemise tagab eelkõige tõhus vahetu järelevalve ning mugavad ja mõistlikud võimalused jäätmed üle anda.

Aitäh!

Aile Kureoja
aile.kureoja@kki.ee